ن□و□ی نو□ و پزدان□ک□ی گ□□ان

... کامیار سابیر

خ□□کی کوردستانی ع□راق، ل□ ش□ست□کان□و□ تا ئ□ستا، ف□□ی سیاسیی و در□ی سیاسییان ل□گ□□دا د□کر□. ب□ئوم□دیی و ب□ متمان□یی□کی ز□ر دروست بوو□ و خ□□ک ب□ ت□واویی ماندوو بوو□. ه□ر حیزب□ک ل□ ش□ست□کان ب□ دواو□، دروست بووب□ت، لینک□کیان ب□ م□لایی و ج□لالیی□و□، ه□بوو□. باشترین و ز□قترین نموون□، ک□م□□□ی ر□نجد□ران، ئ□و ر□کخراو□ مارکسیستیی□-ش□خ م□نتا□یتیی□ بوو ک□ راست□وخ□، گ□ور□ترین در□ی سیاسیی ل□گ□□ د□یان ه□زار ل□ گ□نجان و خ□□کانی چ□پ و ئازادیخوازی کوردستاندا، کردوو□. ه□ر ل□ دروستبوونی ک□م□□□و□ ل□ س□ر□تای ح□فتاکاندا، ماست□رمایند□ک□ی، تا□□بانیی بوو□ و ک□م□□□ نوخب□ی خو□ند□واری ئ□ف□ندیی و گ□نجی ش□خزاد□ی ئ□و س□رد□م□ی، ت□دا ز□رع کردبوو. خا□□ ش□هاب، ئ□نو□ر، ج□عف□ر و ف□ر□یدوون ع□بدولقادر، جگ□ ل□ واجیه□ی□ک ب□ شاردن□و□ی مانیف□ست□ سیاسیی و کولتووریی□کانی تا□□بانیی، جگ□ ل□ شاردن□و□ی م□غزای تا□□بانیی روو ب□ خ□□ک، ئ□وان هیچ کار□ بوون.

ت□نیا سیاسیی□کی گ□نج ل□ناو ک□م□□□دا، دوای ل□ س□دار□دانی س□ر□کرد□کانی ک□م□□□، ب□جدیی و ب□ ئ□ج□نداو□، پ□چ□وان□ی سیاس□ت□کانی مام ج□لال جو□ا ب□ت□و□، ش□هید ئارام، بوو. ب□گومان، کوشتن□ک□یشی ه□زار و ی□ک گومانی ل□گ□□ خ□یدا ه□□گرتوو□ و هیچ کام ل□ لای□نگر□کانیشی جورئ□تیان ن□کردوو□، پیلان و پلانی کوشتن□ک□ی، ب□ رای گشتیی، روون بک□ن□و□. ب□د□ستی جاش□کانی ب□عث، ش□هید کرا، ب□□ام ب□ د□ و ب□ ویستی ئ□وان□ بوو ک□ کوردای□تیی ئ□ف□ندیان ل□ژ□ر جامان□ی چ□پ و ف□ر□نجیی مارکسیزمدا، د□کرد.

س□ر□نجام، د□رک□وت، ک□م□□□ و بزوتن□و□ و خ□تی گشتیی، دواتر ک□م□□□ و ش□□شگ□□ان، جگ□ ل□ تاکتیک و ستراتیژی ی□ک ش□خص، ئ□ویش تا□□بانیی□، و□کو سیاسیی□کی موح□ن□ک (sophisticate) و پ□ ئ□زموون، شت□کی تر ن□بوون. ئ□و ه□موو خو□ن، ئیعدام و زیندانیی و قوربانییان□ ب□ ناوی چ□پ، مارکسیزم، ماویزم، کر□کار و ز□حم□تک□شی کوردستان□و□، ب□ رزگاریی نیشتمانیی! و بازرگانیین□کردن ب□ ک□ش□ی سیاسیی کورد□و□، دژی بن□ما□□ی بارزانیی و دژی فی□دالیزمی

کوردایەتیی(دەرەبەگایەتیی) لە لاوان و گەنجانی حەفتا و هەشتاکانی کوردستان رۆیشتن، بە ستراتیژ و ئەجێندای مام جەلال، بوو. پەمپی ئەو هەموو قوربانییانە، لەژێر سەری رائیدی تەکیە و شەخسە سیاسییەکانی کوردستاندا بوو کە ناوی رائیدی کوردایەتیی ئەفەندیزم (الافندیة)ی لێدەنێم.

دوای تەصفییەکردنی ئارام، شەخصی نەوشیروان موصطەفا یش-نم، بە ڕەسمیی و بە ئەجێندایەکی ستراتیژییەوە، لە لایەن تاڵەبانییەوە، تەعیین کرا و مەئموریەتی کۆنترۆڵکردن و جڵەوگرتنی ئەو گەنجە چەپ و یاخییانەی ناو کۆمەڵەی پێ ئەسپێرا کە سەریان بە تاڵەبانیی، نەدەلەقاند. بە کورتییەکەی، کۆمەڵەی ڕەنجدەران، جگە لە درۆیەکی زۆر گەورەی سیاسیی و کۆیەدی موحەنەکەکانی کوردایەتییە ئەفەندیزمەکە لەهەمبەر ماڵی بارزانیی(کوردایەتییە کۆنسەرڤەتیزمەکە)، شتێکی تر نەبووە. کاتێکیش لە دەیە و نیوێک کەمتر، ڕۆڵی ئەو مەئموریەتە بە ئاکام گەیشت، کۆمەڵەیان بە ئەبەد، ناشت و بەشێکی زۆریش لە قیادییە جەلالییەکانی کۆمەڵە، ئێستا بوونە بە میلیاردێری مافیا و لەگەڵ ماڵی بارزانییدا شەریکی بیزنسی نەوتفرۆشتنن و بەیعەتی بەردەوامی پێدەدەن.

ئێستا، بەرەی کوردایەتییە ئەریجناڵەکە(بارزانیی) سەری هار و ماری لە پۆپۆلیزمی سیاسیی تێدایە. حیزبی شیوعیی و یەکگرتووی ئیسلامیی، وەکو سەروپێ، لە قازانی کوردایەتییەکەی بارزانییدان. هەروەها لە نوخبە عەلمانیی و تەکنۆکراتە موبایەعەچییەکانەوە بیگرە، بە نووسەر و ڕۆشنبیرەکانمان!، بە مەلایانی ئایینیی و نوخبە موهەییجەکانی کورد کە رانتی ویلایەتی ڕەیعیی، کەرامەتی مرۆییشی لێئەستاندوونەتەوە، بە صەدان هەزار دەربار لە کادیرانی سیاسیی حیزبە جۆراوجۆرەکان(لە راست و چەپ) تا بە عولەما و فوقەهاکانی هەموو پارادایمەکانی کوردایەتیی دەگات، هەموویان، بە کۆرس بە ماڵی بارزانیی و خورافاتە نەتەوەیی و بیزنسە جۆراجۆرەکانی وەکو ریفراندۆم و سەربەخۆیی ئابووریی، قییەقییەیان بە کەشکەلانی فەلەک دەگات و مۆبیلایزی سیاسیی بە مەرجەعی خورافیی سیاسەتی کوردیی، دەکەن. بە کورتییەکەی، پارتیی بیزنسێکی زۆر زیرەکانە و جوان دەکات بەناوی پۆپۆلیزم و جەماوەرییبوونەوە، سیاسەتەکانی خۆی تەواو، ئۆرگەنایز و سەنتراڵایز، کردووە.

لەبەرەکەی تر(ئەفەندییەکان)، ئاتەای شەڕش-ئاش لە هەشتاکاندا، جودا بووەوە، دواتر گۆڕان جودا بووەوە یان وەکو کۆمەڵە، دروستیان کرد! دەی هەر ئێستا، ئەو گۆڕانەی خەڵکێکی زۆر، ئومێدی پێی هەبوو

کە لە ڕێگەی فشاری جەماوەریی و پارلەمانییەوە، دەتوانێ ژیانی خەڵک باش بکات و عەدالەتی کۆمەڵایەتیی، کەمێک بەرقەرار بکات، تەنیا ژیانی هەندێ سیاسییان لە حیزبەکەی خۆیان و ماڵباتی نم، گۆڕیی. وەهای ئەوەی گۆڕان، دارەکی بەدەستەوەیە هەردوو سەری پیساییە (بەشداریکردن و نەکردن لە حکومەتدا)، نەک هەر نابێتەوە بە گۆڕانی ٤ ساڵ لەمەوبەر، بەڵکو "نم"ش بمایە لە ژیاندا و ئەم بێ فیکریی و بێ بەرنامەیی، بێ ڕوئییەیی و بێ ڕوئیاییەی، ئەم پاسیفیست و بێ جورئەتییەی هەروەکو ئێستا دەبوو. بە کورتییەکەی لە هەموو مێژووی سیاسیی کورد لە عێراقدا، هیچ حیزبێک وەکو گۆڕان، ئیستیحماری(کەرکردن=کەراندن) شەقامی نائازیی نەکردووە و سواری شەپۆلی نائازایەتییەکانی خەڵکی کوردستان، نەبووە. قەومی ئاشیش، نیوەی عەرابی پارتیین و نیوەکەی تر، بە دەستی دوو خزمەتی ئەجێنداکانی فاشیزمی کوردایەتییە ئەصیڵەکە دەکەن.

هیچ ئەپۆزیسیۆنێکیش ئەوەندەی گۆڕان، زەبری کاریی لە خەباتکردن بۆ عەدالەتی کۆمەڵایەتیی، نەداوە. یەکەتیی ئەگەر چەند قیادییەکی بەرهەم هێنابێت کە لەبەرە و لەوە خۆیان بە پارتیی ساغکردەوە، ئەوە بەشێکی زۆری قیادەی گۆڕان و کادیرەکانی، موبەڵیغ، موطیع و سامیعی پارتیین. هاوکات، ئەوەندەی پارتیی لەماوەی ئەم چەند ساڵەدا، مورتەزیقەی لەناو گۆڕاندا، زەرع کردووە(ئیخوانییەکان و نەتەوەییەکان)، لە شەستەکانەوە تا ئێستا، هیچ حیزبێکی ئەوەندە بێ خێرایی و بێ کارامەیی، خەرق نەکردووە. وەهای خەرقکردنی گۆڕان لەلایەن، یەکەتییەوە. ئەم پرسیارانە بۆ ئەو شوێنە خۆیان دەکوتن، ئەی نن، چۆن خەرق ناکرێ بەو هەموو بەتاڵیی و بەفیکرییەوە، بەو هەموو کەلێن و شاشییەوە و سەرەنجامیش بەو هەموو پۆپۆلیزمە لیبرالییەوە؟

وەهای ئەوەی پۆپۆلیزم، مەرج نییە هەمیشە ڕەهەندی نەگەتیفی هەبێت، بەڵکو زۆر جار سیاسییەکی عەقڵانیی، دەتوانێ لەپاڵ شەپۆلی پۆپۆلیزمدا، ئەجێندا سیاسییەکانی خۆی بە قازانجی بەرنامە و فیکری سیاسیی خۆی، بە خزمەتی گشتیی، ساغ بکاتەوە. کارەسات ئەوەیە پۆپۆلیزم لە کوردستان کە زەرینەی خەڵک بە گاڵتە هاتوون لەم چەتەگەرییە ئابوورییە و لەم مافیایانەی کوردایەتیی، بە قازانجی گشتیی و خەڵک، نییە. سەرەنجام، پۆپۆلیزمەکەیان بۆ بنەماڵەکەی خۆیان، کۆڕەکانی خۆیان، بیزنسەکەی خۆیان و بەرژەوەندیی شەخصیی و حیزبییەکانی خۆیانە.

با واقیعیی بیین و خاڵ لەسەر حەرفەکان دابنێنین. لە تۆژینەوەی

ئەکادیمییدا، ئارەشەیەک هەیە پەیدەگوترە "گرفتی لێکۆڵینەوە= Research problem"، ئەم گرفتە لە توێژینەوەدا بەو کۆنتەکستانە دەگوترێ لە ڕووبەرەکی گەورەدا(لێرەدا سیاسەتی کوردیی، مەبەستە) دەنگ و ڕەنگیان هەیە، بەڵام سەریان بە بییرکردنەوە و ئاراستەکردن، نییە. گرفتی توێژیینەوە لە سیاسەتی کوردیی، گرفتێکی ثیۆریی، مێژوویی، فیکریی و مەعریفییە. دەبێ مێژووەکەی، کارکردەکەی و ئاوەزە سیاسییەکەی سەرلەبەر هەڵتەکێنێت و ئاڵتەرناتیڤێکی سیاسیی ڕۆشن بەدەستەوە بدەیت. ئەم گرفتە(لێرەدا توێژیینەوە و قسەکردن لەسەر کوردایەتیی) پێویستی بە عەقڵی گەورە، تۆلێرانس، بەرچاوڕوونیی و جەرائەت هەیە کە کۆی تانوپۆی ثیۆریی و پراکتیکیی ئەم گرفتە(ئەم ئایدیۆلۆژییە) بەسەریەکدا بهاڕێت و تەقدیسی مێژووە پڕ لە عەمالەتە ئیقلیمییەکەی بشکێنێت و پرۆژەیەکی نیشتمانیی(نەک فاشیزمی نەتەوەیی) سەردەمیانە، بۆ پێکەوەژیانی گەلی کورد و گەلانی ناوچەکە، لەبری فاشیزمی کوردایەتیی، ڕێ بنێیت. دەرمانی سیاسیی و فیکریی ئەم گرفتە نەدۆزرێتەوە، نەک هەر نن، هەر حیزبەکانی تر لە کەشوهەوای پۆپۆلیزم و پزدانی حیزبەکانی کوردایەتییدا، پەیدا ببێت، نەک ئەوەندەی گەڕانی پێناکرێت، بەڵکو ناتوانێ بە نییوەی ئەو ڕێگەیەش بگات کە گەڕان پەیدا دەڕۆیشت.

نم، بەو هەموو جەبەروتییەوە، بەو هەموو کاریزما عەسکەریی و سیاسییەوە، صەدان کادیری عەسکەریی لە دەور بوون(لە گۆران و لە ناو یەکێتییدا)، ئەمانە، توانای مانۆڕی عەسکەریی گەورەیان هەبوو، توانای ئیفلیجکردنی موئەسەسەی عەسکەریی یەکێتییان هەبوو، تەنانەت توانای ئینقیلابی عەسکەریی و دەستبەسەراگرتنی حیزب و ناوچەیەکی گەورەیشیان هەبوو، وێڕای پۆپۆلیزمە گەورە شەخصییەکەی خۆی، بەڵام سەرەنجام پاش ٨- ٩ ساڵ، داری بەسەر پەردووییەوە نەما. هۆکاری سەرەکیی، مردنی ڕێکخەری گشتیی-رگ (پێشوو) نەبوو، جەبانیی و داوەشاویی خانەی ڕاپەڕاندن نەبوو، بەڵکو هۆکاری سەرەکیی ئەوە بوو کە گۆڕان، نەیتوانی تەجاوزی ئەو حەلەزۆنە سیاسییەی کوردایەتیی بکات کە لە پزدانی پارتیی، یەکێتیی و دەمۆکراتەکانی کوردستانی ئێران…تاد بەربووەتەوە و هەر لەناو ئەو سیستەمەیشدا، لە دایک بوو، بە کەمتر لە دەیەیەک، بەشێنەییش مرد. بەدڵنیاییەوە، خورافەیەکی زۆر گەورەیە، هەرکەس پێیوا بێت، جارێکی تر گۆڕان، ڕاست دەبێتەوە.

گۆڕان، جگە لە کۆمەڵێ دروشمی موسەکین و مەطاطیی، لە چەشنی عەدالەتی کۆمەڵایەتیی، ئەنتی گەندەڵیی، بە دامودەسگاییکردنی

دەسەڵات، گۆڕینی سیستەم! و هەندێ وردەکە شیعاری پۆپۆلیستانە، نەیتوانی، دوای نم، یەک قائیدی سیاسیی، یەک نووسەر، یەک کەس دروست بکات کە بیریبکاتەوە و جەرائەتی تێدا بێت، تەحەدای ئەو دونیا خورافییە بکات کە فاشیزمی کوردایەتیی، ٨٠ ساڵە بەڕەمی لەسەر دادەنێت.(جگە لە هەندێ گەنج کە بیریکردنەوەیان باشە، بەڵام جادووی سیاسەتی شاعیرانە و چەمکی ڕەوانشاد، بەستی لە بەیون و توانای تەحەداکردنیان نییە). نن، لە پزدانەکەی گەڕانەوە پەیدا بوو کە خۆیان پێیدەڵێن حیزبە تەقلیدییەکان! ئایا نن، بەو بە تفاقیی و بە ذەخیرەییەوە، لە ناو ئەو هەموو قاتوقڕییەی سیاسەتی کوردیی و حیزبە تەقلیدییەکاندا(چەمکەکی شاعیرانە و ناسیاسیانەیە)، لە ناو پزدانەکەی کوردایەتییدا، دەتوانە چیی بکات؟ ئایا لەناو ئەم هەموو بەئومێدییە سیاسییە و ئەم هەموو بە ئاسەییەدا، بەبێ فیکرەکی سیاسیی ڕۆشن و جەرییئانە، بە شەکرەکەی نیۆلیبراڵیزمی بازاڕ، دەتوانە دە بە سیستەمی سیاسیی و ئابووریی چەتەکانی کوردایەتیی و سیستەمەکەیان، بدات؟

درێژەی هەیە…

ئامانجی هونەر هوشیارکردنەوەی مرۆڤە* (گەعدە) جنسەکی غەریب لەناو هونەردا -1- … نەبەز گۆران

بەشی یەکەم …

هونەر چییە؟ ئەرکی هونەر چییە؟ ئەو ڕووبەرەی هونەر کاریتێدا دەکات، چ ڕووبەرەکە؟ ئایا ئیشی هونەر خزمەتکردنە بە دیدگا چەقبەستووەکە، یان بەرهەمهێنانەوەی ڕوانینی نوێیە؟ ئایا هونەر دەردە دەدە، ستایشکردنی ئەویتری دەرەوەی خۆتە، یان پانتاییەکە تا لەوێوە دەسکاری دونیا بکەیت؟ ئەو زمانە شەعبییەی لەیەککاتدا، بە (عەباسی کەمەندی) دەڵێت: هونەرمەند و بە (گەعدەچی)یەکیش دەڵێت:

هونەرمەند، چۆن سەیری هونەر دەکات؟ میدیای بەکاڵاکردنی هونەر و شیعر، بۆچی پشت لە هونەر دەکات و خەریکی بازاڕی (گەعدە)یە؟ ئەی ئەوانە کێن بە (گەعدە) دەڵێن: هونەری میللی؟ جیاوازییە گەورەکانی هونەری میللی و (گەعدە) چین؟ ئەو دۆخە سایکۆلۆژییەی دەرك بە خۆونبوون دەکات، بۆچی تەماهی لەگەڵ (گەعدە) دەکات و پشت لە هونەر دەکات؟ سایکۆلۆژیای شێواو بەدوای چ چێژێکدا دەگەڕێت؟ بۆ ئەوەی هونەری میللی بناسین دەبێت لە کوێدا بۆی بگەڕێین؟ هەر کارەکتەرێك دەنگی خۆشبوو هونەرمەندە؟ گەر دەنگخۆشی هونەربێت، ئەی هونەر خۆی چییە و ناهونەربوون چییە؟

لەم وتارەدا تەنها ئیش لەسەر هونەری گۆرانی و هونەری شیعر دەکەم.

دەمەوێت بە پشت بەستن بە کۆمەڵێك تێزی فەیلەسوفان بە وەڵامی پرسیارەکان بگەڕێم و، پاشان لەسەر ئەو دۆخە سایکۆلۆژییە شێواوە بوەستم، کە هونەری گۆرانی و هونەری شیعر ناناسێت و لە لاوازی هوشیارییەوە سەرقاڵی وێرانکردنی ئەو دوو هونەرەیە. لە تەنیشت ئەم دۆخەوە قسە لەسەر ئەو میدیا نمایشکار و بەکاڵاکردنە دەکەم، لەڕێگای ئاستە لاوازەکەی خۆیەوە دوای وێرانکردنی هونەری گۆرانی، ئێستا سەرقاڵی وێرانکردنی هونەری شیعرە و، لە ڕێگەی (گەعدەی شیعری)یەوە، ئاستی شیعر و ئاستی زمانی دابەزاندوەتە شوێنێك، تەنها دەکرێت ئەو ئاستە لەچوارچێوەی (گەعدە)دا ناوی بهێنین.

لە تەنیشت ئەمەوە لەناو هونەری گۆرانی کوریدا، لە (سەید عەلی ئەسغەر)ەوە، تا ئێستا بەدوای هونەر دەکەوین و دەپرسین لەکام وێستگەی هونەردا، بە هونەری میللیشەوە، (بەند و گەعدە) بوونی هەبووە؟ ئەم مۆدێلە چیبوو هات و لەناو کام چیندا گرنگی پێدەرێت؟ ئەو چینە لەڕووی سایکۆلۆژییەوە خوێندنەوەیان بۆ بکرێت، یان لەڕووی هونەرییەوە؟ چێژ و سەلیقەی ئەو چینە چۆنە؟ ئەم جنسە غەریبە لەناو هونەردا بە ڕەیدەبێتەوە و، ئەو زمانە شەعبیە بە ریزکردنی وشە بە ناوینراوە شیعر؟

“هونەر بریتییە لە دیتنی راستییەکان، یان بیرێك لە فۆڕمی دیمەنی فەنتازیا. هیگڵ.” ئەو راستیانەی لەناو ژیانی واقیعیدا هەن، دەبنە دینەمێك بە بینینێکی جیاواز لای هونەر. هونەر لەگەڵ راستییەکاندا دەرگیردەبێت، سەرلەنوێ خوێندنەوەیان بۆ دەکات و، ئەم خوێندنەوەیە گومان و پرسیار لەسەر خودی راستییە بینراوەکان دروستدەکات، گومان و پرسیارەکان لای هونەر دەبنە دروستکردنی جۆرێکی دیکە لە راستی، کە ئەو راستییە نییە دەبینرێت و راستییەکە هونەر خۆی دەیخولقێنێت.

بە دیوێکی تردا، خولقاندنەوەی راستییەکی نوێیە پێچەوانەی راستییە بینراو نەریتییەکە. ئەگەر هونەر ئاوەژوکەرەوەی راستی نەریتی و بینراو نەبێت بە خولقاندنی راستییەکی نوێ، دەبێتە کۆپی کەرەکی ئەو راستییە و، کۆ پیکردنەوەی راستی هەرچییەك بێت هونەر نییە. بە دەر لە راستی بوونەکە، بیرەکە لە ناو هەرێمی خەیاڵدا. هێزێکی گەورە لەناو هونەردایە هێزی خەیاڵە، ئەم هێزە بەردەوام سنوورەکان تێدەپەڕێنێت و لەڕێگەی خەیاڵەوە جیهانێکی دیکە دروستدەکات، ئەم جیهانە زۆر جار لەسەرووی جوانی جیهانە واقیعیەکەوەیە. " کەسیەتی هونەرمەند، کەسەکە پەی بە نهێنییەکانی سروشت دەبات. بلینسکی." پەیبردن بە نهێنییەکان، پەیبردنێکی ئاسایی نییە، لەناو سروشتدا کۆمەڵێك نهێنی بوونی هەیە، ئەم نهێنیانە کەسی ئاسایی پەیان پێنابات، تەنها هونەرمەند پەی بەم نهێنیانە دەبات، چونکە کەسێتی هونەرمەند سەروکاری لەگەڵ ئەندێشەدایە، ئەندێشە وەك مەکینەیەکی بەرهەمهێنان بۆ هونەرمەند، دەبێتە چەقۆك تا پەی بەو نهێنیانە ببات ئەویتری ئاسایی دەرکی ناکات. هەر ئەم پەیبردنە لەڕێگەی ئەندێشەوە کەسێك لە کەسێکی ئاسییەوە دەکات بە هونەرمەن.

گەر هونەرمەند وەك ئەوانیتر سروشت ببینێت، وەك ئەوانی تر وێنای دەرەوەی خۆی بکات، وەك ئەوانی تر لەگەڵ دەخۆباوەکاندا بیگوزەرێنێت، ئیدی نەهونەرمەندە و نە هونەرێك لە ئەودا بوونی هەیە. جیاکردنەوەی هونەرمەند و ناهونەرمەند راستەوخۆ پەیوەندی بە ئەندێشەوە هەیە. ئەمە بە ئەوەی هونەرمەندێك بناسین، سەیری بەرهەمەکەی دەکەین و لەڕێگەی بەرهەمەکەیەوە ئەندێشەی دەناسین، ئەو کەسەی بەرهەمەکە بەناو دەکاتەوە ئەندێشەیەك لە بەرهەمەکەیدا نەبێت پەی بە نەبینراوێك نەبردبێت، بێگومان ئەو کەسە بەرهەمەکی پیشاننەداوین ناوی هونەری لەبنرێت، لەبری ئەوە لەناو دونیا بینراوە ئاساییەکەدا بە بێ پەیبردن بە نەبینراوەکان، لاساییکردنەوەیەکی خستوەتە بەردەستمان و ئەم لاساییکردنەوەیە بە هونەر وەنادەکات، لەکاتێکدا تەنها لاساییکردنەوەیەکە، بەبێ پەیبردنبێك بە نهێنییەك و بەبێ هونەرێك سەروکاری لەتەك ئەندێشە هەبێت. لەناو جەوهەری هەر بەرهەمێکی هونەریدا ئەندێشەیەك بوونی نەبێت، وەزیەك بخاتە ناو بەرهەمەکەوە ئەو وزەیە خولقاندنێکی نوێ بخاتە روو، ئەو بەرهەمە و خاوەن بەرهەمەکە نەیانتوانیووە کارێکی هونەری بکەن، تەنها لەژێر ناوی هونەردا، بەرهەمێکی ناهونەریان خستوەتە سەرکەی ئەو بەرهەمانەی دیکە هونەرکیان تێدا نییە.

“هونەر تەنها کاتێك بە مەبەستی خۆی دەگات، لە دیاردە تایبەتەکاندا، پرسی گشتی و پێویستی عەقڵانی ئاشکرابکات و گشتییەتی نادیاری دیاردەکان، لەگەڵ گشتییەتی بەرهەستی ئەواندا دەربخات. هیگڵ.” ئەو دیاردە تایبەتییانەی لەناو فەزای تایبەتدا ماونەتەوە، ئەرکی هونەرە لە رێگەی عەقڵگەراییەوە ئەم پرسە نادیارانە سەرلەنوێ شەنبکاتەوە و بیانکاتە پرسێکی گشتی و دیار. پرسە نادیارەکان پرسگەلێکن لە رووبەری تایبەتی خۆیاندا کار لەسەر مانەوەی تاك و کۆمەڵگە دەکەن لەشوێنێکی چەقبەستوودا، هونەر دەرك بەم نادیاری و چەقبەستوویەدەکات، دەرك بەم تایبەتی بوون و وەستانە دەکات، لە رێگەی هونەری ئەندێشەوە ئەم نادیاریانە کەشفدەکات و لە تایبەتی بوون دایاندەماڵێت و دەیانکاتە پرسی گشتی و دیار. کاتێك دەبنە پرسی گشتی و دیار، دەبنە شوێنی گفتوگۆکردن و خوێندنەوە، شوێنی بینین و بیرلێکردنەوە، شوێنی سەرلەنوێ دارشتنەوە و مانادانێکی نوێ پێیان. هونەر لەم دیاردە تایبەتیانەدا دەورێکی گرنگ دەبینێت و، تەنها ئەوی هونەرە دەتوانێت لە رێگەی هونەری بیرکردنەوە و خەیاڵکردن جارێکی دیکە ئەم نادیاریانە بدۆزێتەوە و، پرسەکە بکاتە پرسی گشتی.

هەردیاردەیەکی تایبەت ویستی فەزاکەی خۆی فراوانبکات و لە وەستاندا بەردەوام بێت، لەو ساتەدا ئەرکی هونەر دەتە پێش بە هەڵتەکاندنەوەی ئەو فەزا وەستاوە و گۆڕینی بە پرسێکی گشتی. “هەرگیز هونەر بە مانای لاسایکردنەوە نایەت. هیگڵ.” هونەر کاتێك دەبێتە هونەر لاسایی کەرەوە نەبێت، ئەو لاسایکردنەوە چ بە لاسایکردنەوەی سروشت بێت، یان خودی ژیانی گشتی، یان دووبارەکردنەوەی رابردوو، ئیشی ئەوانی دی. ئەگەر هونەر لە چوارچێوەی لاسایدا مایەوە، لە مانا راستەقینەکەی خۆی دادەماڵدرێت و دەبێتە ناهونەر. هونەربوون لەو چرکەساتەوە دەستپێدەکات، دووبارەکردنەوە و لاسایکردنەوە تێدەپەڕینێت و بە جۆرێکی دیکە وێنای سروشت و ژیان و دیاردە و نەبینراوەکان دەکات، بیرکردنەوە و دونیابینییەکی نوێ بەرهەمبهێنن. یانی: (هیگڵ) وتەنی: ” هونەر راستییەکان دەخولقێنێتەوە، کۆپییان ناکات.”
هیچ کام لە فەیلەسوفان، لەسەر هونەر و جوانی ناسین لە هونەردا، هونەر ناکەنە دەرەوەی ئەندێشە. بەردەوام ئەندێشە لە هونەردا رووبەرێکی فراوان داگیردەکات و، هونەر راستەوخۆ کاتێك دەبێتە هونەر، ئەندێشەیەکی تێدابێت لەناو پانتایی ئەندێشەدا بەشوێن ماناکاندا بگەڕێت. ئەندێشەش تەنها پێیبردن نییە بە نەبینراوەکان، ئەندێشە سەرلەوە خوێندنەوەیە. بەڵام هونەر و هونەرمەند

دانــــا بڕدرێن لە فەزا کۆمەڵــــایەتییەکە. ئەو فەزایەی هەیە، وەك (ئانتۆنی گرامشی) کاتێك نائومێد دەبێت لە فۆرمێکی باوی هونەر، دەڵێت: "دەبێت باس لە خەبات بۆ فەرهەنگی نوێ بکەین، یانی خەبات بۆ ژیانێکی ئەخلاقی نوێ و روانینێکی نوێ. روانگەیەك کە دەبێت بە شێوەیەکی نوێ راستییەکان ببینین، تا لەسەرئەنجامدا جیهانێك بخولقێنین لەگەڵ هونەرمەندی شیاو، بەرهەمی هونەری شیاو بێتە ئاراوە." ئەم ڕێگایە دەمانبات بۆ پرسیارکردن لەسەر فەرهەنگی نوێ. بە بروای ئەم فەیلەسوفە ناتوانین هونەر داببرین لەو فەرهەنگەی لەنــاو کۆمەڵگەدا هەیە و داوای لێبکەین پەرجومــان پیشانبــدات بۆ ئەوەی فەرهەنگەکەمان گۆڕانکاری بەسەردا بێت.

پێش ئەوەی خەباتبکەین بۆ بەرهەمهێنانی هونەرێکی بەرز، پێویستە خەبات بۆ گۆڕینی فەرهەنگ بکەین. گۆڕینی فەرهەنگ لەگەڵ خۆیدا گۆڕینی هونەریش دەهێنێت. بەبێ دەسکاریکردنی فەرهەنگی کۆمەڵگە، هونەر بەتەنیا ناتوانێت دەستکاری خۆی و فەرهەنگیش بکات. ئەشێت ئەم دیدە پشت بەوە ببەستێت، ئەوەی ناوی لێنراوە هونەر و هونەر نییە، بەرهەمی فەرهەنگــی کۆمەڵگەیە. بۆ ئەوەی هـــونەر مانـــا راستـــەقینەکەی خۆی بە بگەڕێنێتەوە، پێویستـــە دەســـکاری فەرهەنگەکە بکەین. ئەما کاتێك هونەر خۆی بوویە خزمەتکاری ئەم فەرهەنگە نەریتییە وەســتاوە، ئەوکـــات چـــی دەبێـــت؟ لێـــرەدا پێچەوانەی ئەو بروایەوە، ئەکرێت باس لەوە بکەین، هونەر یەکێك لە ئەرکەکانی گۆڕینی فەرهەنگی کۆمەڵگەیە.

گەر هـــونەرخۆی فەرهەنگـــی کۆمەڵگە لە شەعبی بوونـــدا بیخـــاتە ژێـــر ســـەبەری خۆی، لەم دۆخەدا ئیـــدی هونەرێـــك نەبـــووە و تەنهـــا لاسایکەرەوەیەك بووە ویستوویەتی لەناو ئەو فەرهەنگە شەعبییەدا شوێنی خۆی بکاتەوە و خزمەت بەو تێگەیشتنە باوانە بکات فەرهەنگەکە وزەی لەوەردەگرێت. پێچەوانەی دیدگاکەی (گرامشی) بۆ ئەوەی فەرهەنگ بگۆڕێت بەر لە هەمووشتێك پێویستە هونەر خۆی جیابکاتەوە لە ناهونەر بوون، یان هونەر خۆی بگۆڕێت. پاش خۆ جیاکردنەوەی لە ناهونەربوون و رۆیشتنەوە شوێنەکەی خۆی، ئەرکێکی هونەر دەستکاریکردنی فەرهەنگە. " یەکێك لە باڵاترین ئامانجەکانی هونەر ئەوەیە دەبێت گەشە بە هوشیاری مرۆڤ بدات. چرنیشەفسکی." بەم لۆژیکە هونەر دینەمۆیەکە بۆ گەشەکردنـــی هوشیـــاری، لە رێگەی ئەم گەشە هوشیـــارییەوە فەرهەنگیـــش ئـــاڵوگۆڕی بەســـەردادێت. پیچەوانەی (گرامشـــی) دەبێـــت هـــونەر خۆی پایەیەکبێت بۆ گۆڕینی فەرهەنگەکە، نەك لە چوارچێوەی فەرهەنگدا بیر لە گۆڕینی هونەربکرێتەوە. ئەگەرچی (گرامشی) پێی وایە: هونەر

خەباتە بە ژیانێکی نوێ." بەڵام کاتێك دێتە سەر گۆڕینی فەرهەنگ، کەمتر ئەرکێك دەخاتە سەر هونەر لەم گۆڕینە و، لەچوارچێوەی گۆڕینی فەرهەنگدا بیرلە گۆڕینی هونەر دەکاتەوە.

بە پێچەوانەی تێزەکەی ئەویشەوە، (چرنیشەفیسکی) ئەرکە باڵاکەی هونەر کاتێك دەبینێت، بتوانێت هوشیاری نوێ بخاتە شوێنی ناهوشیاری، یان هوشیاری باو. گۆڕینی ناهوشیاری بە هوشیاری نوێ، لە تەنیشتیدا گۆڕینی فەرهەنگی کۆمەڵگەشە، لە فەرهەنگێکی وەستاوە بە فەرهەنگێکی نوێ. ئەرکی هونەر لێرەدا ئەرکێکی گەورەترە، ئەرکێکە دوای شوێنگرتنی خۆی وەك پایەیەکی کلتووری، دەبێت دەست بە دونیاو هوشیاری مرۆڤەکان ببات و ئاڕوگەڵی دونیابینی دورستبکات. تەنها لەم چوارچێوەیەشەدا ناوەستێت و یەکێکی دیکەی ئەرکەکانی، بەرنگاریە دژی سیستەمی دەسەڵات. هونەری راستەقینە هەرگیز رووبەری خۆی ناخاتە خزمەتی سیستەمی دەسەڵاتە و، لە رووبەرەکەی خۆیدا دژی سیستەم دەوەستێتەوە بە ئەوەی کردەیەکی بەرگریکارانە ئەنجام بدات، لە پێناو ژیانی گشتی و فراوانکردنی مەودای ئازادی.

پرسێکی دیکەی هونەر، جوانی بینە، جوانی ناسینە، وێناکردنەوەی جوانی و دروستکردنەوەی جوانییەکی نوێیە. ئەم پرسە گفتوگۆی زۆری لەسەرەو هەریەك لە فەیلەسوفان بەجۆرێك لەسەر پرسی جوانی لە هونەردا قسەی خۆیدەکات. لە هەموویان زیاتر(هیگڵ) کە جوانی هونەر باڵاتر دەکات لە جوانی سروشت. باوەڕی وایە ئەو جوانییەی هونەر دەیخولقێنێت جوانییەکی مانەوەیە، جوانییەکە لەو جوانییەی سروشت باڵاترە. دیدی ئەم فەیلەسوفە بە جوانی هونەر بە جۆرێك تیۆریزە دەکات، جوانی سروشتی بە جوانی کاتی دەبینێت. دیمەنەکان لەبەرچاو دەڕۆن و کۆتاییان دێت، بەڵام هونەر جۆرێك لە جوانی دەخولقێنێت دەمێنێتەوە، ئەمە چ لە هونەری شیعربێت، یان هونەری نیگارکێشان، یان هونەری ئاواز…هتد ، لەم جوانییەدا هونەر کۆپی ناکاتەوە، خۆی جوانییەك دەخولقێنێت جوانییەکە جیاوازییەکی جەوهەری هەیە لەگەڵ جوانی سروشتدا. بەڵام (هەگڵ) دەڵێت: " هونەر بە هونەر ڕەنگە جوانبێت، بەڵام هونەر بە پێشکەوتن جوانترە." ئەو تێزەی هونەر لەناو هونەردا بۆی بگەڕێین، تێزی بەشێك لە بیریارانبوو، تا لەهونەردا وێنای هونەربکەنەوە. ئەم تێزە هونەری دادەماڵێی و دەیخستە ناو رووبەرێکی تایبەتەوە کە زیاتر وێنای خۆی لە خۆیدا ببینێت، کاتێك (هەگڵ) دێت، هونەر دەبەستێتەوە بە پێشکەوتنەوە، پێشکەوتن بەو واتایەی، جۆرێکی نوێ لە بیرکردنەوە، جۆرێکی نوێ لە وێناکردن، جۆرێکی نوێ لەخوڵقاندنی هوشیاریی و چێژ، جۆرێکی نوێ

لەبەرنگاری و کردەی شەرشگەرانە لەرەگەی ئەندێشەی هونەرییەوە. مەبەستییەتی رووبەری هونەر بهێنێتەوە شوێنە راستەقینەکەی و دای نەبێت لە رووبەری کۆمەڵایەتی. جوانی ناسینەکەش لەوێدا نابینێت وێنەیەکی نوێبێت لە دەرەوەی جوانی سروشت، لەوێدا دەبینێت پێشکەوتن لەگەڵ خۆی بهێنێت و هەموو پێشکەوتنێکیش وێناکردنێکی جیاوازە لەوەی پێش خۆی. بەم واتایە، رووبەری هونەر بینینەکە بە سەرجەم رووبەرەکانی دیکە، ئەندێشەیەکە لەو رووبەرەوە بەردەوام چاودێری رووبەرەکانی دیکە دەکرێت، تا وزەی نوێیان پێبدات و روانینی نوێ بخاتە ناویانەوە.

” لەناو هونەردا هوشیاری پێشخانی بەرهەم، جێی لێوردبوونەوەیە، ئەو هوشیارییە راستەقینەیە یان درۆینە. گەر هوشیارییەکە راستەقینە نەبوو ناتوانین ئەو بەرهەمە بایەخی هونەری پێدەبین. چرنیشێفسکی.” لەناو بەرهەمی هونەریدا پاشخانێکی هوشیاری بوونی هەیە، ئەم پاشخانە لەسەر بنەمای بینینی راستی دروستدەبێت. گەر لە ناو بەرهەمدا پاشخانێکی هوشیاری بوونی نەبێت، بناغەیەکی بیرکردنەوە بوونی نەبێت، ئەو بەرهەمە بەرهەمێك نابێت لە چوارچێوەی هونەردا سەیربکرێت. بەرهەم کاتێك دەبێتە بەرهەمی هونەری پاشخانێکی هوشیاری لەسەر بنەمای راستی تێدا بەدیبکرێت. ” بەرهەمی هونەری بێجگە لە پیشاندانی راستییەکان، ئاسۆی راستییەکان دادەرێژێت و ئاراستەیاندەکات و بنەمای فاکتەکان _وەستان و گۆڕان_ پیشاندەدات. جۆرج لۆکاچ.” بەرهەمی هونەری لە دیدی (لۆکاچ) تەنها راستییەکان پیشان نادات، بەڵکو ئاسۆی راستییەکان فراواندەکات و سەرلەنوێ دایاندەرێژێتەوە. تەنانەت بەجۆرێك کار لەسەر ئاسۆکان دەکات، فاکتە وەستاوەکان دەگۆڕێت و فاکتی گۆڕاو دەخاتە شوێنیان. ئەم جوڵەیەش کاتێك دەکرێت هونەر رۆحی سەردەمەکەی خۆی بناسێت. ئەو سەردەمەی هونەر لەگەڵی دەرگیردەبێت، ئەرکی هونەرە لەگەڵ ناسینی سەردەمەکەدا، دەرگیربوونەکەی بکاتە وێستگەیەك بۆ بەرهەمهێنانی دونیایەکی نوێ و راستییەکی نوێ بخاتە شوێنی راستییە نەریتییەکە. هەڵبەت ئەو راستییەی هونەر بەیانیدەکات، گەر راستییەکی دەمامکداربێت، یان تەنها لە چوارچێوەی فۆڕم و رەواڵەتدا بێت، زوو کەشفدەبێت و کەشفبوونەکەی هونەرەکە لە هونەر دەخات. ئیشی هونەر نییە بەشوێن رەواڵەت و راستی ناراستییدا بگەڕێت، ئیشی هونەرە لەسەر راستییەك بوەستێت جەوهەرەکەی مانایەکی جیاواز بە دونیابدات. ئیشی هونەر نییە خۆی دابەزێنێت بۆ ئاستێکی بێمانا، ئیشی هونەرە کۆمەڵگە و فەرهەنگەکەی لە ئاستی نزم یان ناوەندەوە بەرزکاتەوە بۆ ئاستێکی بەرز.

ب□پ□ی ئ□م ک□م□□□ روانین□ی ف□یل□سوفانب□ت. ت□د□گ□ین رووب□ری هون□ر رووب□ر□ک□ پ□یو□ندی ب□ ئ□ند□ش□و□ ه□ی□. ئ□م رووب□ر□ ر□گانادات ل□شو□ن□کی ن□ریتی و چ□قب□ستوودا بم□ن□ت□و□ و، ب□رد□وام ل□ د□سکاریکردنی دونیاک□ی خ□ی و د□ر□و□ی خ□ی ناو□ست□ت. رووب□ر□ک□ هوشیاری ت□یدا با□اد□ست□و□ و، ئ□م هوشیاری□ د□رك ب□ ن□بینراو□کان د□کات و د□رك ب□و دیاردان□ د□کات ل□ س□رد□م□ک□ی خ□یدا روود□د□ن، ل□ر□گ□ی د□رککردن□ک□و□ ک□سی هون□رم□ند جار□کی دیک□ ب□ پشتب□ستن ب□ هوشیاری د□رککراوی خ□ی□و□، و□ن□ی نو□ و دونیابینی نو□ د□خولقین□ت. رووب□ر□ک□ وز□ی□کی گ□ور□ی خ□یا□ و ئ□ند□ش□ی ت□دای□، وز□ک□ ب□رد□وام ل□ جو□□دای□ تا شت□کان ل□ ب□مانایی رزگاربکات و مانای□کی تاز□یان بکات ب□ب□ردا. هون□رکات□ك د□ب□ت□ هون□ر ل□س□ر ئ□م بن□مایان□ س□یری خ□ی و دونیای د□ر□و□ی خ□ی بکات. ب□م پ□ی□ ئ□م□ ل□ر□دا د□پرسین: (گ□عد□) چ هیی گ□رانی، چ هیی شیعری شاش□یی، هیچکام ل□م خ□مان□ی ه□□گرتوو□؟ ئایا ک□سی گو□گر، یان خو□ن□ری ئ□و م□د□ل□ هوشیاریان ل□ر□گ□ی (گ□عد□)ی گ□رانی و شیعری شاش□یی□و□ گ□□ان□کی ب□س□ردا هاتوو□ د□رکبک□ن ئ□م گ□□ان□ ل□ ر□گ□ی (گ□عد□)و□ ب□ره□مهاتب□ت؟ ئایا ئ□م جنس□ غ□ریب□ی□ توانای ئ□و□ی ه□ی□ ئ□م ب□پرسیارییی□ت□ ه□□بگر□ت و ح□قی ئ□و□ی ه□ی□ و□ك هون□ر س□یربکر□ت؟ ه□ردوو تایپ□ک□ی ب□ند و گ□رانی، شیعری شاش□یی ناو ب□رنام□ تافیه□کان هیچ ل□م ج□وه□ر□یان ت□دای□ ئ□م□ ل□ر□دا ب□ش□کی ک□ممان خست□ □وو؟

در□ژ□ی ه□ی□ ….

2-1

کەس□ك هەر د□ت .. منیش دەیبینم
حەیدەر عەبدول□ەحمان …

لە دەستپ□کی نمایشی (کەس□ك هەر د□ت) لە نووسینی (ج□ن فوسە) و دەرهـ□نانی (مەهدی حەسەن) ئەکتەر□کی ژن و یەک□کی پیاو، بە سواری پایسکل□کەوە لە تاریکییەوە د□نە سەر شان□، لە سەر ئەرز□کی چنراو بە گە□ای زەردی هە□وەریوی پاییز، بە دەوری پیرە دار□کی وشکی ب□

گەڵا دەسوڕێنەوە، کە لە ناوەڕاستی شانۆدا چەقیووە، بەدەم گفتو گۆ کردنەوە بەرەو دورگەیەکی دابڕاو لە هەموو دنیا، خانوویەك بۆ نیشتەجێ بون دەکڕن، کە بێجگە لەوان هیچ بنیادەمێکی لێ نیە، پێیان وایە ئەو شوێنە دووره پەرێزە گونجاوە، بۆ ئەوەی بەردەوامی بە خۆشەویستی خۆیان بدەن و ژیانێکی ئارامی تێدا بگوزەرێنن.

نمایشەکە هەر لە دەستپێکدا ، کۆمەڵێ ئاماژەت بۆ دەردەخا، تا تۆش وەك بینەر بچیتە ناو ئەتمۆسفیری نمایش و رووداوەکانی، کاتێ چاوت بەو گەڵا وەریوە پایزیانە دەکەوێت ئەو دوو کاراکتەرە بە دەم گفتوگۆ کردن لە سەر ئەو هیوایەی بۆی دەچن، ئەو وشکە دارە بێ گەڵایە لە ناوەڕاستی شانۆدا دەبینی رەسمی ژیانێکی بێ هودەت بۆ دەکێشێ، هەست بەوە دەکەیت ئەو شوێنە شوێنی هیوای هەڵوەریووە، بۆیە زوو خەیاڵت بۆ ئەوە دەچێت، بەڵێ ئەو ژن و مێردەش لە ئاکامی ئەو بێ هیواییە، رادەکەن و ئەو شوێنە بەجێ دێڵن ..بەڵام ئاخۆ راکردن و روو کردنە گۆشەگیریی ، چارەی برینی ئەوان دەکات ؟
نەخێر کە ئەوان دەگەنە شوێنی مەبەست، لە پڕێکا هەستێکی نامۆ ژنەکە دادەگرێ، ترسێك ئەو شوێنە دادەپۆشێ، نیگەرانیەك وەك سێبەر بەدوایانەوە دێت، نیگەرانی ئەوەی کەسێك هەر دێت، وەك ئەوەی دڵنیا بێت لەوەی، کەسێك هەر دێت، بۆیە لە ناو شەپۆلێك لە ترس و رارایی، چەند جارێك بە پیاوەکە دەڵێت: چ روو دەدات ئەگەر کەسێ بێت ؟ رادەکشێ و گوێ لە زەویەکە ڕادەگرێ بۆ ئەوەی گوێ ی لە خشپە پێی هاتنی ئەو کەسە بێت کە دێت :
(پێ دەچێ قەدەری ئێمە ئاوا بێت کە بەتەنیا نەژیین ! نەخێر لێ ناگەڕێن ئێمە بە یەکەوە بین !ئا ئەوەتا کەسێکمان لێ پەیدا دەبێت ..)
دواتر نەخۆشی ئەو گومانە لە ژنەکەوە دەگوازرێتەوە بۆ پیاوەکە، نیشانەی تووش بوون بەو نەخۆشی گومانە لای پیاوەکە لەوەوە دەست پێ دەکات، ئاخۆ چۆن ئەو ژنە مکوڕە لەسەر ئەوەی یەکێك هەر دێت ئەگەر خۆی بەو هاتنە نەزانێ ؟ بۆیە بە توڕەیی هێرشی بۆ دەبات و پێی دەڵێ : پێم بڵێ کێیە دێت ؟
بەڵام دیسان بۆ چارەسەر کردنی ئەو هیستریایەی ژنەکەی گرتێتەوە، پیاوەکە پەنا بۆ دڵ نەوایی و لە ئامێز گرتن دەبات، تەنیا بە لە ئامێز گرتن دەتوانێت ئارامی بە ژنەکە ببەخشێت و لەناو ئەو ترس و گومانە هێوری کاتەوە ..

دەرهێنەریش بە هەمان فۆرم لەگەڵ لە ئامێز گرتنەکە، ڕووناکی کز دەکات و دەیانخاتە ناو گەرووی تاریکی، لەوێ جگەرەیەك دادەگیرسێنێ، هەردوکیان بە یەکەوە هەر جارەو قومێکی قوڵ لە جگەرەکە هەڵدەمژن و دوکەڵەکەی بەبا دەکەن، بۆ ئەوەی لەو ئەتمۆسفیرە ئارامە، هەم ریتمی هەڵچوونی دەروونیی لای کاراکتەر هێور کاتەوە، هەمیش بینەر ئارام بێتەوە، بەڵام ئەو حاڵەتە کاتیەش دادیان نادات و گومانەکە بەتوندتر لە جاران دەگەڕێتەوە.

وەهمەکە دەبێتە ڕاستی، کەسێکی نامۆ پەیدا دەبێت کە فرۆشیاری خانووەکەیە و باوکو باپیرانی لەو خانووەدا نیشتەجێ بوونە، دەچێتە ناو ژیانیان، وەك گەردەلولێك دەیانخاتە گێژەنەیەك، وێڕای تووڕەبوونی پیاوەکە و ئەو هەستە پڕ لە ئازارە دەروونییەی تووشی دەبێت ، ئەمجارە زۆر لە ژنەکە زۆتر، گومان دەست دەخاتە قاقای و بەرەو شێت بوونی دەبات، ئەوەتا بە گومانەوە بە کچەکە دەڵێت: تۆ داوات کرد لە تەنیشتتەوە دانیشێ، چاو ببڕیتە ناو چاوی ؟ بە تایبەت دوای ئەوەی ژنەکە قەبوڵی ئەوە دەکات پیاوەکە بە دەستی خۆی ژمارەی تەلەفونەکەی بخاتە نێو سوخمەکانییەوە، ئەویش قەبوڵی بکات، هەموو ئەوانە ترس و دڵە ڕاوکێیەك لای پیاوەکە دروست دەکەن و دەگەڕێتەوە سەر ئەو گرێ کوێرە دەروونییەی ئازاری دەدات و ناوە ناوە بە ژنەکە بڵێ: پێم بڵێ زەروری بوو کە تۆ چاو ببڕیتە ناوچاوی ؟

ژنەکەش دەیەوێت لەو گومانەی دابڕێنێ و چەند جارێك دووپاتی

دەکاتەوە: (بۆیە باچینە ژوورەوە) بۆ ئەوەی لەوێ غەریزەکانی خۆیان هەڵڕێژن و کۆتایی بە نیگەرانیەکانیان بێنن.
بەڵام بینەر هەر زوو ئەو پرسیارەی لا دروست دەبێت، ئاخۆ هۆکاری نەرمی نواندنی ژنەکە بەرامبەر بە پیاوە خانوو فرۆشەکە چی بوو؟ لەبەر ئەوە بوو کە پیاوێکی دەوڵەمەندو خاوەن پارە بوو؟ یاخود لە بڕوا بەخۆ بوونی ژنەکە بوو بە خۆی، چونکە لە دایەلۆژێکا دەڵێ: من نە نەفرەتی لێ دەکەم، نە خۆشیشم دەوێ، بەڵام ئەو بڕوا بە خۆ بوونە بەهایەکی نەبوو لای پیاوەکە، تا لە ئاکامدا بە بەردەوامی لە سەر گومان دەگەڕێنەوە ناو تاریکیەکە و خانوو فرۆشکەش بەردەوام دەبێت لە سوێ خواردنەوە بە دەوریاندا .

شوێن لەجوگرافیای نمایشدا

شوێن لە نمایشەکەدا پرسیاری زۆر دروست دەکات، ئایا شوێن دەتوانێت ئاسوودەییەکی رەها دەستەبەر بکات ؟ یا شتێ لە هاوکێشە دەروونی و مرۆیی و کۆمەڵایەتیەکانەوە بگۆڕێت ؟ یان جۆ گۆڕێکێ بە شوێن وەهمێکەو هەموو شوێنەکان وەك یەکن بۆ خۆشەویستی و ئارامی ؟ تۆ بڵێی سوچێك هەبێت بە گۆڕانی شوێن کۆتایی بە گومان و نا ئارامی بێنێت ؟
یان دەگەیتە ئەو ئەنجامە نەخێر هەموو شوێنەکان وەك یەکن مادام بنیادەم لەسەر هەسارەیەکا دەژیت کە لە ژێر دەسەڵاتی مرۆڤ دایە
دەرهێنان:

هەر شانۆکارێك بیەوێت کار لە سەر شانۆگەرییەکانی (جۆن فۆسە) بکات، ئەوە دەبێت پێشتر ئەو نووسەرە شانۆکارە نەرویجیە بناسێت کە بە جێگرەوەی ئەبسن ــ ناونراوە، بە هۆی لێك نزیك بوونەوەی لە هونەری (ئەبسن) و (بیکیت) و کاریگەریەکانی ئەوان لەسەر بەرهەمەکانیدا.
بە هۆی ئەو تایبەتمەندییەی (فۆسە) هەیەتی، رەنگە بۆ دەرهێنەرێکی کوردی وەك (مەهدی حەسەن) کارێکی ئاسان نەبیت، بەڵام ئەوەش بەو مانایە نیە، کە دەرهێنەرە کوردەکان بەهۆی ئەو تایبەتمەندییەی فۆسە هەیەتی ، نەتوانن خۆیان لە قەرەی بدەن، بۆیە خۆ لێدانی مەهدی لەو بەرهەمە، تاقیکردنەوەیەکی جیاوازە و کارێکی ئاسایی نەبووە.

زۆربەی شانۆگەرییەکانی (فۆسە) وەك : پاڵتۆی زەرد، چەترێك بۆ باران، خەونی پایز، سۆزان ، بەچەندین زمانی جیهانیی لەشانۆ ئەوروپیەکاندا نمایش کراون، مەهدی حەسەن لە نێوان 30 دەقی شانۆیی

ـ جن فسه ـ شانیی (كەسك هەر دت) ی دەست نیشان كردووە، كه فسهـ سای 1994 نووسیویەتی و یەككه له دیارترین بەرهەمەكانی ئەو له لایەن (هاودەمساح جاف) له نەرویجیەوە كراوە بە كوردی، دەرهنەر بە س ئاراستە كاری لە سەر بەرهەمەكە كردووە كە بوونەتە كركی بەرجەستە كردنی فەلسەفەی نمایشەكە : لەوانە :

1.موزیك :

ئەو فرمە نمایشانەی كە دەكەونە نو ئەتمسفیركی سایكلژی و دەروونی لە ترس و نیگەرانی و رارایی لە چەشنی ستایلەكانی (بیكیت) پویستی زریان بە موزیك هەیە ب گوزارشت كردن لە ناخی كاراكتەرەكان و بەرجەستە كردنی رووداوەكان، واش باشترە كە موزیكی زیندوو تایبەت بە نمایشەكە هەبت، ئەگەرچی ئمە موزیك ژەنی درامی مان نیە، ئەگەرنا دەبت موزیك هاوشان بت لەگە ریتمی نمایشەكە، لەو نمایشەدا موزیككی گونجاو لە گە ریتمی نمایش هەیە كە بتە ئەلتەرناتیفی موزیكی زیندوو، بینەر هەست بەوە دەكات كە موزیك كاریگەرییەكی زری هەیە بە ج هشتووە لە سەر سینگرافیای نمایشەكە .

2. تاریكی و رووناكی:

لە نمایشەكەدا شون لە گە زەمەندا لك گر دراون، زەمەن ئستایە، تەماشای فەزای شان بكە، هیچ دیكرك نابینی جگە لە باگ راوندكی رەش نەبت ، كە فەزای نمایش بە رەشی بنونن ، لە بەر دوو ه : یەكیان ب ئەوەیە كە ت وەك بینەر لەوە بگەیت كە رەنگی رەش رەنگی زەمەنكی تاریكە .
دووهەمیان: فەزای رەش دەتوان بەرجەستەی رەنگەكانی تر بكات و ئاوزانی هەر رەنگكی تر بت ، بە تایبەت ب رووناكی سوورو شین و ئاوتە بوونكی هارمنی دروست بكات ..بە تایبەت ب ئەو نمایشە كە تاریكی و رووناكی، دوو همای بنەەتی رەنگەكانن ب دوو رووی جیاوازو دوو فەلسەفەی دژ بە یەك ، بەام تاریكی لەم نمایشەدا زرینەی فەزاو پانتایی نمایشەكەی داگیر كردووە و لە ئاستی سینگرافیاو ستاتیكای شانیی جوانتر كردووە ب بەرجەستەكردنی دیمەنەكان، ئەوەتا دەسپكی نمایش بە تاریكی دەست پ دەكات و كتایی هاتنەكەشی بە تاریكی كتایی دت .

لە بەر ئەوەی گومان ساراپای نمایشەکەی داپۆشیووە ، هەمیشە پێویستیت بە تاریکی دەبێت، بۆ دەربڕینی حاڵەتەکانی ترس و کۆپە دەروونییەکان و سایکۆلۆژیەتی شوێن ، لە هەمان کاتیشدا حالەتەکانی ئارام بوونەوە ، بەتایبەت دوای ئەوەی لە هەندێ دیمەندا ریتمی نواندن بەرز دەبێتەوە و کاراکتەرەکان دەگەنە پێپەی نیگەرانی و ترس و توڕەبوون و پیاوەکەو ژنەکە بۆ خۆ رزگار کردن لەو حاڵەتە هیستیرییانە بە گەڕانەوە بۆ ئامێزی یەکتر ئەو ریتمە خاو دەکەنەوە و حاڵەتێکی رۆمانسی دروست دەکەن، دیسان دەرهێنەر پێویستی بە تاریکی دەبێتەوە .
دەرهێنەر بایەخێکی ئەوتۆی بە دیکۆر نەداوە،بەڵکو سەراپای فەزای شانۆی بە رەنگی رەش داپۆشیووە، تیشك و سێبەری بەکار هێناوە، وەك هێمایەك بۆ گۆشەگیر بوونی ئەو دوو کەسە لە جیهانی دەرەوەدا، هەردوو ئەکتەر لە سەرەتاوە لە تاریکییەوە دێن .

ئەکتەر :

ئەکتەر کرۆکی نمایشەکەیەو هەموو هیواکان بە توانست و ئەدای ئەکتەرەوە بەندن، ئەگەر داینەمۆی نمایش کە ئەکتەرە هاوسەنگ نەبێت لە گەڵ ئەو چوارچیوە ستاتیکییەی بۆ ئەکتەر ئامادە کراوە ، ئەوە هیچ لە ئامرازەکانی دیکەی سینۆگرافیا ناتوانن ببن بە ئەلتەرناتیلف بۆ ئەکتەر.
دەرهێنەر بە دەستپێکێکی دروست دەستی پێکردووە کە سێ ئەکتەری بە

توانای دەست نیشانکردووە بۆ ڕۆڵی کاراکتەرەکان کە بریتین لە
یوسف عوسمان (فرۆشیاری خانوو) :
ئەکتەرێکی خاوەن ئەزموونە، تەمەنی ئەو و ئەو توانایەی لە رووی نواندنەوە هەیەتی، هەمیشە بوونەتە یاریدەدەر بۆ هەڵبژاردنی لەلایەن زۆر لە دەرهێنەرەکان بۆ بینینی ڕۆڵی کاراکتەرە بە تەمەنەکان، لەم بەرهەمەدا کە کەسی سێەمی نمایشەکەیە، ڕۆڵی ئەو پیاوە خاوەن خانووە دەبینێت ، کە دەبێتە فاکتەری دروست کردنی گومان و دووبەرەکی نانەوە، بۆ روخاندنی خۆشەویستی لە نێوان ژن و مێردەکە سەرچاوەی ترس و مردنە، تەنانەت تا ئەمڕۆش لەگەڵ دابێت ئەو کاراکتەرە وەك ئەهریمەن بە دوای تێکدان و ێدروست کردنی گومان لە سەر ڕۆحی مرۆڤایەتی دا هەر ماوەو هەر دەمێنێ .

یوسف عوسمان – لە رووی تەمەنەوە جیاوازییەکی زۆری هەبوو لە گەڵ ژنەکە بۆ ئەوەی هەوڵی دروست کردنی پەیوەندییەکی سۆزداری لە گەڵدا ببەستێت، بە حوکمی پارەو سەرو سامان کە زۆر جاران دەیوست بیکات بە کارتێك بۆ ئەوەی خۆشەویستیەکە لە کوڕەکە بستێنتەوە بۆ بەرژەوەندی خۆی، چونکە ئەو پێی وابوو پارە زۆر لە هاوکێشەکان دەگۆڕێت، چەند ئەوەندەی خۆشەویستی گەورە بێت ، بەڵام رەنگە لە زۆر حاڵەتدا نەبێتە ئەلتەرناتیف بۆ دابین کردنی ژیانێکی ئارام و بەختەوەر، بۆیە بینەر وا هەستی دەکرد خەریکە بە نەرمی نواندنی ئەم گومانە ژنەکە ببێتە ئەمری واقیع ، ئەگەرچی نەرمی نواندنەکەی ژنەکە زۆر لێکدانەوەی جیا جیای بۆ دەکرێت .

چاوان خەلیل :

کە بە داینەمۆی بنەڕەتی نمایشەکە دەهاتە بەرچاو، بە ئەداو نواندنی بوێرانەو داهێنەرانەی خۆی ، هەمیشە ریتمی نمایشەکەی لەسەر شانی خۆی راگرتبوو، وەك ئەکتەرێك تێگەیشتوو لە کاراکتەرەکەی خۆی و ڕۆڵەکەی ئازادییەکی رەهای لە نواندندا بە خۆی بەخشیبوو، بۆ ئەوەی بینەر هەست بە هیچ گرێیەك نەکا لە بەرجستە کردنی نواندنەکەی و دیمەنەکان تێر کات لە ستاتیکاو سینۆگرافیای شانۆیی بە جەستەو ئیلقاو دەنگ، چێژێکی زۆری بە بینەر بەخشی، بە تایبەت لەو شوێنانەی کە راجفرین و ترس و نیگەرانی لێ دەکەوتەوە ، یا لە کاتی لە ئامێز گرتن و ئاوێزان بوونە ڕۆحیەکان لە گەڵ دڵدارەکەی دا .
بۆیە ئێمە هەمووومان چاوەڕوانی ئەوەمان دەکرد، کە خەڵاتی باشترین ئەکتەری ئافرەت بە چاوان ببەخشرێت ، کە وا دەرنەچوو، ئەگەرچی خەڵاتی راستەقینە لای بینەر بوو کە میدالی خۆشەویستی بەو ئەکتەرە

داه□نەرە بەخشی کە شایەستەی ز□رتر بوو .

دلشاد شەهاب:

ئەو بەرهەمە ب□ (دلشاد)* دەرفەت□کی لە بار بوو، ب□ ئەوەی هەموو توانست□کی خ□ی وەك ئەکتەر نیشان بدا، ئەگەرچی کار□کی سەخت بوو ب□ ئەو لەتەك ئەو توانستە فرە جەمسەرەی (چاوان) بتوان□ت خ□ی رابگر□ت، بە□ام ئەو نەك هەر توانی هاوسەنگییەکە رابگر□ت، بە□کو تایبەتمەندییەکی خ□ی بە کاراکتەرەکەی بەخشی بوو، بەشدار بوون□کی دیاری کرد، لە چ□ژ وەرگرتن و ت□ر کردنی سین□گرافیای نمایشەکە .

□□حانیی□ت، ل□ نام□کانی پ□ش□وا کاک□ییدا... سارا ف□ق□ خدر

ب□ ه□ی شیعر□□ی□کانی پ□ش□وا کاک□یی□و□، گ□شت□کم ب□ ئ□فریقا و ئ□مریکا کرد و، وت□ی□کی ئاینشتاینم هات□و□ یاد، ک□ باسی ئایینی گ□ردوونی د□کا: «ت□گ□یشتن ل□و ئایین□ کار□کی گران□ ب□ ک□س□ک، ک□ ل□ ناخ□و□ ه□ستی پ□ن□کا.»١

دوای خو□ندن□و□ی «ئ□فریقانام□ و زمیننام□، ب□ تامی شیعر» و «ئ□مریکانام□، ب□ تامی شیعر» ه□ستمکرد ئ□مریکانام□ زیاتر تامی شیعر د□دا. جا نازانم ئ□مریکا ل□ ئ□فریقا خ□شتر□ یان ل□ب□ر ئ□و□ی□ ک□ نووس□ر ل□ ئ□مریکانام□دا زیاتر گرنگی ب□ □□حانیی□ت داو□؟

ل□ ه□ردوو گ□شت□ک□دا، نووس□ر و□ات□کان ب□ ه□ر□م□ ب□نازر□ک□ی خ□ی ب□راورد د□کا و □□خن□ ل□ د□س□□ات□ گ□ند□□□کانی ئ□ر□ و ئ□و□ د□گر□. ل□ ه□مانکاتدا پ□یامی ئ□د□بیی و□ات□ک□ی پ□ی□ و د□ی□و□ ب□ دنیای بناس□ن□:

«دوایی زانیان ک□ من کورد□کم ب□ و□ هاتووم،
ل□ گشت و□اتانی ئ□فریقادا:
ه□ردوو نام□ک□ی نالی و سالم بخو□نم□و□!.»٢

ه□ر ل□و گ□شتان□یدا، ناوی ز□ر□ک ل□ نووس□ر و شاعیر□ ک□ن و نو□ی□کانی کوردستانی باشوور د□ن□ و□ک «نالی، سالم، گ□ران، ش□رک□ ب□ک□س، □□فیق سابیر، ئ□حم□دی م□لا، هیوا قادر، د. سالار باسیر□، هتد…» ل□ر□دا، هیچ ژن□ک ل□ گ□شت□ک□ ل□ گ□□یدانین و ناویان ن□هاتوو□! ب□□ام کات□ک س□ردانی و□ات و شارانی دیک□ د□کا و، نووس□ر و شاعیران د□بین□ و ل□گ□□یان د□دو□، ل□ گ□یانای ب□□ازیل و ه□ر□می ئاماپا، باسی ژن□ شاعیر□کانی خ□□کی پالیکور د□کا، د□کر□ ئ□م□ □□نگدان□و□ی واقیعی ک□م□□گای ن□ریتی خ□مان ب□، ک□ ل□ د□ر□و□ زیاتر مر□ڤ□کان د□کر□ن□و□ ل□ باسی ئ□واندا د□□□:

«دووس□ شاعیری سون□تگ□رایی ت□دابوون،
باسیان ل□ خ□□□م□ش د□کرد، و□□ن□یان ب□ گ□ز□ د□کرد،
پ□نج□کانیان… کاری جوانکاریان د□کرد،
ژن□ک، ن□ید□زانی چ□ن ق□رزی بولبول بدات□و□،
چ□هچ□ه□، تا ئ□وس□ری □□حی بردبوو.»٣

نووس□ر، ک□متر خ□ی ل□ ق□ر□ی س□رکرد□ و ک□س□ سیاسیی□کان داو□، ت□نیا ئ□وان□ ن□ب□ ک□ د□س□زی گ□ل و نیشتمانبوون و خزم□تی ه□ژارانیان کردوو□، و□کوو: «خ□س□ م□خیکا»ی س□ر□کی ئ□ر□گوای، ک□ ب□ی□ک□و□ سواری تراکت□ر د□بن و ز□وی جوتیاران د□ک□□ن.
دوو خا□ی س□رنج□اک□شی ئ□مریکانام□، ت□ک□□بوون□ ل□گ□□ سروشت و ش□□بوون□و□ی□ ب□ □□حانیی□ت.
– ک□ ت□ک□□□ی سروشت د□ب□:
١- سروشت ب□ ن□خشی د□ستی خوا د□بین□ و، و□ک هون□رم□ند□کی م□زن ل□ی د□□وان□. ب□ نموون□، د□□□:

«خودا، ه□ند□کجار ب□ ش□و□ی ش□ست□باران□،
و□ن□ی سوریالی د□ک□شا.
ه□ند□کجار، نم نم، و□ن□ی دوو عاشق و،
ماو□ماو□ش،
ب□ل□زم□، و□ن□ی س□□اوی ن□و ک□□ان و ش□قام□کانی د□ک□شا.»٤

٢- سروشت و□ک □□ح□کی زیندوو د□بین□ و، وتوو□ژی ل□گ□□ د□کا:

«ت□ ئ□ی گیا، ئ□گ□ر □□ژ□ک ل□ ناو پاوانی ت□دا ونبووم و،
شین ن□بووم□و□،
باران و□ک م□قامب□ژ□ک، د□ن□وایی من نادات□و□.»٥

شاعیر، ل□گ□□ م□س□ل□ دنیایی و ماددیی□کاندا دانووی ناکو□□ و،

گرنگی بە لایەنی گیانیی دەدا. هەر کە دەگاتە بەرازیل، بە خەڵکی ئەوێ دەڵێ، دەمەوێ لەگەڵ پاوڵۆ کۆیلۆ دابنیشم. دوای گوتوبێژێکی زۆر، لە ماڵئاواییدا پێی دەڵێ:

«چ لە مرۆ دەکەی، کە ڕۆح نەبینێت.»٦

نموونەی دیکە:

* «دوابەخشینی من لەرێ: نزاکردنە وەک عاشقانێک، کە هیچیان لە خودا مەتڵەب نییە، جگە لە نوور بەخشین.»٧

* «هاتووم لەو دیو شەڕانگێزییەوە، بە چۆڕێک ئاو و بستێک خۆڵ و دڵێکی پڕ بەڕەسە و، بە هەناسەیەکی قووڵەوە، ڕووناکیی ببەخشم!.»٨

* پێشەوا، لە گەشتەکەیدا بە گاتاکانی زەردەشتەوە بە ڕێ دەکەوێ، بە شانزە گزنگی جیا جیا، بە وڵاتاندا تێدەپەڕێ.

«ئەی ئاهوورا،

ڕوو لە کوێ بکەم، هەزم بدەرێ،

جیهان وەختە لە ڕۆح دەردەچێ.»٩

* باسی عەشقی ستوونیی دەکا، کە مەبەستی بەرزبوونەوەیە بە لای خودا؛

«دەی ڕەحم لە هەر لایەک بێ،

دەیەوێ بە ستوونیدا بچێتەوە سەرەوە.»١٠

دواگەشتی نووسەر، لە کەنەدا، لە ناو سەهۆڵبەنداندایە و تاکە شتێک لە بیری مابێ «لاوکی هەڵەبجە»ی ڕەفیق سابیرە. لەرێدا، سەرەڕای ئاماژەکردن بە کارەساتەکە، هەڵەبجە دەکاتەوە بە دەستەخوشکی قەڵادزەی زێدی خۆی، لە ڕێگای شاعیرەکەی لاوکی هەڵەبجە، کە ئەویش خەڵکی قەڵادزێیە.

ئەو پڕوژە نەوێیەی پێشەوا کاکەیی، بە گەردوونیکردنی ئەدەب و هونەرە، کە لە ڕێیەوە، هەنگاو بە مرۆقدۆستیی و گیانی پێکەوەژیان و ڕەتکردنەوەی داباشکردنی مرۆق لەسەر بنەمای ڕەگەز و ئایین و مەزهەب و ئایدیۆلۆجیا، دەنێ.

وێڕای دەستخۆشیی، بە ئومێدی بەردەوامیی و بەخشینی زیاترین.

کانونی دووەمی ٢٠١٩

....

١- العالم كما أراه: ألبرت أينشتاين، ت. فاروق الحميد.

٢- ئەفریقانامە و زەمیننامە، بە تامی شیعر: پێشەوا کاکەیی، پڕۆژەی یەکەم و دووەم، چ. کارۆ، سلێمانی، ل. ١٨، ٢٠١٨.

٣- ئەمریکانامە، بە تامی شیعر، پڕۆژەی سێیەم و چوارەم، چ. کارە، سلێمانی، ل. ٧٠، ٢٠١٨.
٤- هەمان سەرچاوە… ل. ١٩.
٥- هەمان سەرچاوە… ل. ٢٨.
٦- هەمان سەرچاوە… ل. ١٦.
٧- هەمان سەرچاوە… ل. ٤٤.
٨- هەمان سەرچاوە… ل. ١٢٧.
٩- هەمان سەرچاوە… ل. ١٣٠.
١٠- هەمان سەرچاوە… ل. ٣٧.

خـــــواردنەوەی وەهـــــم …
ئامادەکردن/سەروین دەروێش

وینستۆن تشرشڵ دەڵێت:ڕاستی زۆر بەنرخە بەڕادەیەک دەبێت بەکۆژاوەیەک لە درۆ بپارێزرێت.

بە هۆی پێویستی مرۆڤ بە فاکتەرەکانی ڕۆشنبیرکردن وفێرکردنی جیاجیاوە،ڕاگەیاندنی جیاواز دروست بوو کە ئەڵقەیەکی بەستنەوەیە بە خەڵک.وە کاری ڕۆشنبیر کردنە نەک تەنها گوستنەوەی هەواڵەکان. تەڵەکەبازی میدیاکارەکانیش لەپشت مایکرۆفۆنەکانەوە ولەکەناڵە ئاسمانیەکان،دوور لە بەهای کارکردن و بەدوژمن کردنی دۆست وە بە دۆست کردنی دووژمن و بەکارهێنانی هونەری کارتێکردن لە هزرو شوشتنەوەی مێشک و ڕیکلام کردن بە شتی پووچ…

میدیا دەتوانێت یاری بە ژیانی کەسانێک بکات هەروەک چۆن زانیاری سەبارەت بەکەسە ناودارەکان دەدرێت و بەمەبەستی ناو زڕاندن،جا ئەو زانیاریانە ڕاست بن یاخود هەڵبەستراو یان تەنها بەچونەک بن،زۆر جار وەک خەوی موگناتیسی دەبێتە هۆی سەپاندنی بیرۆکەو کەلتور بەسەر کۆمەڵگا،خەڵک بەشێوەیەکی ڕاستەوخۆ کەوتۆتە بەر کاریگەری میدیاو باوەڕ بە هەموو ئەو شتانە دەکەن کە دەیبینن ودەیبیستن ،بەبێ ئەوەی ڕاستیەکان بزانن.

ل□ □ووی زانستی□و□ مر□ق ز□ر ب□ ئاسانی توانای بیرکردن□و□ ل□د□ست د□دات کات□ک دووچاری پا□□پ□ست□ی مر□یی و س□زداری د□ب□ت ت□نان□ت ه□ند□ک جار وای ل□د□ت ک□ باو□□ ب□ و□هم و ز□د□□□وی بکات ک□ ب□ هیچ ش□و□یک ئ□ق□ قبو□ی ناکات…

□□ب□رت فیسک د□□□ت:

میدیای هاوچ□رخ تاوان□کی گ□ور□ی□،چونک□ و□ک دار د□ستی جادووک□ر وای□ ک□ ک□نتر□لی م□شکی خ□□ک د□کات و□ب□ر□و □استی□کی خ□یا□یان د□بات.

میدیا ج□نگ□کی و□همی ل□ ناو س□رمان دروست د□کات و ه□□□ش□ی□ ب□ س□ر هزرمان ئ□و□ش ب□ خزم□ت کردنی ئ□جندای جیاواز و ب□ ب□رژ□و□ندی ب□ه□ز□کان□،ز□ر جار ل□ پشت ه□ر د□زگای□کی میدیادا ئاید□ل□ژیای□ک ه□ی□ ک□ ب□ م□ب□ستی تایب□ت ب□کارد□ت.

ب□گومان ن□بوونی چاود□ری ل□ میدیادا ل□س□ر ئ□و ه□موو پ□ش□لکاریان□ی د□کر□ت کاریگ□ری خ□راپی ه□ی□ ل□س□ر ه□□سوک□وتی ک□م□□گا،بینین یان بیستنی ه□وا□ی کوشتن ود□ست در□ژی و توندوتیژی س□کسی و جن□وو ه□□□ش□و سوکای□تی کردن بوو□ ب□ شت□کی ئاسایی و قبو□ د□کر□ت،کاریگ□ری ن□گ□تیف ب□ج□د□ه□□□ت ل□س□ر د□روونی تاک و د□ب□ت□ ه□ی ل□ د□ست دانی ب□هاو بن□ماکان…

ب□داخ□و□ تا ئ□ستا میدیا د□ستب□س□ر□ و ن□یتوانیو□ ئالنگیری ئاید□ل□ژیاو ه□کار□ ک□م□□ای□تی□کان بکات و ئازاد ب□ت و □استگ□یی و بو□ری ل□د□ست ن□دات.

ه□□کردنی ئا□ا! …. دابین □□م□زان

پیر□زتانب□
خ□رو ب□ری ئ□م وو□ات□
ب□د□ستک□ووتی ،
س□دان سا□□ی باوانتانب□
ه□تا ماوون ش□خت□ب□ند و
ه□ورازوو ل□ژی □□تان ب□

کاس□ی ش□رابی س□رم□زتان
پ□خو□ناو ب□
د□ک و دا□ی گ□□ی ش□هید
پشک□ی ئاگر ،
ب□س□رین و س□رج□تانب□

پیر□زمان ب□
خو□نی ش□هید نا□□ی دایک
ش□□وو کووشتار ب□ن□شمان ب□
پیر□زمان ب□ …
ماراس□نی شارو شارمان
ه□□پ□و شادی و
ئاگر بارانی ش□وانمان
و□ک شیری دایک ح□□ا□ب□
پیر□زمانب□ ..
ه□تا ماوین ،
گ□ور□ترین د□ستک□ووتمان
ه□ر ه□□کردنی ئا□ا ب□!

Dabin Ramazan